

Ліліана ГЕНТОШ,

кандидат історичних наук,
науковий співробітник Інституту історичних досліджень
Львівського державного університету
ім. Івана Франка

**ДИПЛОМАТИЧНІ ВІЗІЇ
МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО
ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ
(1918–1923 рр.)**

Анотація. У статті описано життєвий шлях митрополита Андрея Шептицького. Визначено, що його намагання обстоювати права української громади Галичини сприймалися польським урядом як дії, ворожі до польської держави. Представники уряду за кордоном отримували доручення стежити за діяльністю митрополита та інформувати про це відповідні міністерства у Варшаві. Також пильно відслідковувалися контакти та кореспонденція митрополита, листи намагалися перехоплювати.

Ставлення А. Шептицького до української державності є важливою темою для розуміння мотиваційної складової його діяльності. Окрім того, наведені у статті факти демонструють його послідовність в поглядах на питання політичної емансипації українців і його відданість у захисті прав українців до створення власної державності, до суверенного політичного життя.

Ключові слова: дипломатична діяльність, митрополит, державність, Галичина, ЗУНР.

У 1900 році Апостольська столиця та австрійський імператор Франц Йосиф номінували Андрея Шептицького Львівським архієпископом і Галицьким митрополитом, який був нащадком польсько-руського аристократичного роду, ще у молоді роки вирішив перейти з латинського обряду на візантійський та стати греко-католицьким священником.

Перша світова війна і, особливо, українсько-польська війна та перші роки після неї (1918–1923) мали сильний вплив на розуміння А. Шептицьким своєї власної національної ідентичності та на змістовне наповнення його душпастирства. На початку Першої світової митрополит засвідчив свою цілковиту лояльність до Габсбурзької династії. Більше

того, він вірив у те, що перемога Австро-Угорщини над Росією була б дуже корисною для українців, бо дала б змогу об'єднати всі українські землі під протекторатом Габсбургів. Шептицький запропонував імператорському уряду свій план облаштування українського автономного утворення під скіпетром австрійської династії¹. Порівнюючи Габсбурзьку та Російську імперії, митрополит підкреслював, що в Австро-Угорщині українці мали свободу віросповідання та можливості для вільного національного зростання². Через критику російської імператорської адміністрації, особливо одержавленого статусу Церкви в Російській імперії, митрополита Шептицького було заарештовано у вересні 1914 року та заслано³. Після лютневої революції в Росії його звільнили і до Львова митрополит повернувся у вересні 1917 року.

Напередодні колапсу Австро-Угорської імперії, в жовтні 1918-го, митрополит Шептицький увійшов до складу Української Національної Ради Західноукраїнської Народної Республіки, представники якої 1 листопада 1918 року перебрали владу у Львові та інших населених пунктах Галичини. Митрополит схвалив, що це відбулося безкровно, і 3 листопада 1918 року відправив Службу Божу в подяку за можливість створення української державності в Галичині⁴. Однак українсько-польська війна, що спалахнула в листопаді 1918 року, стала важким випробуванням для Шептицького. Вона призвела до людських втрат серед військових та вкрай негативно вплинула на життя мирного населення. Посилилося розпалювання національної та релігійної ворожнечі, свідченням якої стали арешти та інтернування і українцями, і поляками «неблагонадійних» громадян. До речі, серед арештованих з обох боків було чимало представників духовенства. В лютому 1919 року митрополит звернувся до керівництва ЗУНР з проханням звільнити заарештованих римо-католицьких священників польської національності⁵. З подібною вимогою також звертався до Апостольського престолу в особі нунція Акілле Ратті щодо звільнення інтернованих у таборах українських священників та цивільних⁶.

Погляди Шептицького на політичне майбутнє Східної Галичини не були сталими й чітко означеними, вони змінювалися, поступово еволюціонуючи від підпорядкування Австро-Угорщині до широкої автономії у складі Польщі. За 10 місяців до проголошення ЗУНР митрополит у листі до графа Михайла Тишкевича⁷ (від 25 січня 1918 року), з котрим його пов'язували дружні стосунки, зазначив, що розривати зв'язки з Австро-Угорщиною було б недалекоглядним: «Палити мости за собою, жадаючи твердо відділення від Австрії, було би, по моему, неосторожно, в данім случаю, небезпечне; а передусім — безхосенне»⁸.

Однак події листопада 1918 року та українсько-польське збройне протистояння змінили погляди митрополита. Так, він, солідаризуючись з більшістю своєї української пастви, обговорював з представниками місій Антанти можливість існування ЗУНР як державно-політичної одиниці⁹. Становище Західно-Української

Народної Республіки, дискусії навколо майбутнього Східної Галичини в Парижі спонукали митрополита до активних заходів, які можна кваліфікувати як дипломатичні.

Фактично Андрей Шептицький був найвпливовішою приватною особою з тих, хто відкрито обстоював інтереси української спільноти Галичини на міжнародній арені.

Митрополит покинув Львів у грудні 1920 року для здійснення візиту *ad limina*¹⁰. Шептицький, перебуваючи за кордоном два з половиною роки, займався великим колом питань, відвідав кілька європейських столиць та Північну і Південну Америку, останню як представник Апостольського престолу. Багато уваги він приділяв уніоністичним планам та концепціям, рівно ж і ролі, яку може відіграти в них ГКЦ. В Європі та в американських країнах митрополит збирав кошти на допомогу жертвам війни, особливо сиротам у Галичині. Дуже важливим було те, що Шептицький послідовно намагатиметься обстоювати інтереси української громади в Галичині, зокрема й інтереси політичного характеру¹¹.

Митрополитові передусім вдалося здобути прихильність папи Бенедикта XV. Римський понтифік скерував послання до митрополита Андрея Шептицького і його пастви 24 лютого 1921 року. В цьому посланні Бенедикт XV писав, що Апостольський престол, знаючи про складну ситуацію в Галичині, «про муки цієї нещасної людности», вирішив вислати свого представника, який від імені Римської столиці та її понтифіка принесе слова втіхи та надасть гуманітарну допомогу. Папа також зазначав, що через несприятливі обставини Апостольський візитатор о. Дженоккі не зміг приїхати до українців, але в його донесеннях Апостольський престол знайшов підтвердження мучеництва «цього благородного народу»¹². Рішення Римської курії про відправлення в Україну й Галичину Апостольського візитатора Джованні Дженоккі було важливим дипломатичним успіхом. Отець Дженоккі зміг приїхати в Галичину в 1923 році. Саме в дні вирішення долі Східної Галичини в березні цього року він перебував у Львові, Перемишлі. Отець Дженоккі був важливою та інтелектуально впливовою особистістю в Римі, його призначення Апостольським візитатором в УНР в 1920 році та Апостольським візитатором ГКЦ у 1923-му було знаком особливої уваги Апостольського престолу до української справи. Отець Дженоккі високо цінував митрополита Шептицького, вважаючи його «святою душею», «терпеливим і сильним, наче мученик»¹³.

Відомо, що Шептицький у справі Східної Галичини в 1921–1922 роках зустрічався з багатьма впливовими політиками Франції, Великобританії та США¹⁴. Жодних офіційних повноважень від уряду ЗУНР¹⁵ Шептицький не мав. Однак він зустрічався та розмовляв з найвищими посадовими особами європейських країн та США. Так, у липні 1921 року митрополит мав зустріч з президентом Франції

Аристидом Бріаном, під час якої вручив йому меморандум про стан справ у Східній Галичині. Шептицький, зустрічаючись з чільними політичними лідерами Європи, намагався привернути їхню увагу до становища українців у Галичині. Доволі успішною виявилася поїздка митрополита до США, де йому вдалося зустрітися з президентом країни Вореном Гардінгом, з держсекретарем Чарльзом Г'юзом та Гербертом Гувером, який тоді займав посаду міністра торгівлі. В центрі розмов з керівниками США була ситуація у Східній Галичині, наслідки українсько-польської війни та вимоги українців до справедливого підходу у вирішенні державно-правового статусу Східної Галичини. Під час зустрічі з Г. Гувером митрополит подякував за надану гуманітарну підтримку та просив уряд США й надалі допомагати жертвам військових конфліктів та епідемій у його церковній провінції¹⁶.

У центрі уваги дипломатичних заходів митрополита Шептицького поставав Париж, з огляду на Паризьку мирну конференцію та інші міжнародні форуми, що відбувалися у французькій столиці після закінчення світової війни. Так, восени 1922 року митрополит знову приїхав до Парижа. Насамперед він прагнув зустрітися з прем'єр-міністром Франції Раймоном Пуанкаре та з головою Ради Амбасадорів Ж.-М. Камбоном. Однак зустріч митрополита з Пуанкаре восени 1922 року не відбулася¹⁷. Тільки в березні 1923-го, коли справу Східної Галичини фактично вже було вирішено, митрополит зустрівся з прем'єр-міністром Пуанкаре¹⁸ та головою Ради Амбасадорів Жюль-Мартеном Камбоном, до яких звертався з проханням гарантувати збереження прав українців у польській державі¹⁹. Мета цих старань найкраще охарактеризована ним у листі від 14 березня 1923 року до ректора Руської колегії у Римі о. Лазара Березовського: «Дай Боже, щоб справа була вирішена по-Божому, так щоб народ наш мав можливість розвиватися природньо»²⁰. Ці слова не слід трактувати як надії митрополита на визнання незалежності ЗУНР. Вже наприкінці 1922 року Шептицький, розуміючи безнадійність сподівань на незалежне державне існування, вважав за необхідне для українських політиків шукати порозуміння з польськими урядовими колами заради майбутнього співжиття. Однак сам митрополит не відчував силу взяти на себе цю місію. Саме так він вияснив свою позицію о. Т. Горникевичу в грудні 1922 року у Відні²¹.

Перебуваючи в Римі, митрополит уникав офіційних контактів з польськими дипломатами та не визнавав польської суверенності щодо Східної Галичини. Під час зустрічей з представниками іноземної преси називав західноукраїнський уряд Євгена Петрушевича «нашим урядом»²². Зі слів польських дипломатів стало відомо, що митрополит висловив думку про те, що найкращим майбутнім для Галичини було б стати складовою частиною української незалежної держави, після її звільнення від більшовиків²³. Митрополит Шептицький активно підтримував ідею соборності та незалежності українських земель.

Напередодні рішення Ради Амбасадорів Шептицький отримав телеграму від Костя Левицького, котрий виконував обов'язки міністра закордонних справ ЗУНР, з проханням якнайшвидше виїхати до Парижа²⁴. Як уже згадувалося, Шептицький терміново поїхав з Рима до Парижа і ще встиг зустрітися з Ж.-М. Камбоном, але питання державно-правового статусу Східної Галичини було вже вирішеним. У складний момент глибоких розчарувань для західноукраїнських політичних діячів митрополиту особисто довелося розраджувати Євгена Петрушевича, який переживав дуже серйозну психологічну кризу²⁵.

Сам Шептицький з огляду на об'єктивні обставини не бачив можливості незалежного існування для західноукраїнського державно-утворення. Очевидно, що після українських невдач як на воєнних фронтах, так і на дипломатичній арені митрополит дедалі більше почав віддавати перевагу ідеї протекторату Ліги Націй у Галичині. А коли провідники Франції, Великобританії, Італії та США не виявили бажання створити в Галичині такий особливий протекторат, Шептицький почав схилитися до можливості широкої автономії у складі Польщі. Митрополит наполягав, що питання майбутнього Східної Галичини мають вирішити та гарантувати міжнародні чинники, бо посеред українських і польських представників кіл влади він не бачив спроможних на справедливе, неупереджене рішення²⁶.

Намагання митрополита обстоювати права української громади Галичини сприймалися польським урядом як дії, ворожі до польської держави. Представники уряду за кордоном отримували доручення стежити за діяльністю митрополита та інформувати про це відповідні міністерства у Варшаві. Також пильно відслідковувалися контакти та кореспонденція митрополита, листи намагалися перехоплювати²⁷. Співробітники польських дипломатичних місій інформували про це міністерства закордонних, внутрішніх справ і поліцію²⁸. Зокрема, в Італії через підкуп інформатора вдалося отримати частину документів, що знаходились в митрополита, скопіювати їх і передати до міністерства з метою компрометації, хоча більшість із них становили різного роду меморіали ЗУНР 1920–1922 років²⁹. Польські дипломати в Римі також цікавилися фінансовими справами митрополита, вони були поінформовані про великі суми грошей, що ними розпоряджався Шептицький³⁰. На прохання польського посла при Апостольському престолі всі дипломатичні представництва і міністерства закордонних і внутрішніх справ визбирували факти, документи, які негативно характеризували його політичну діяльність та інкримінували різноманітні злочини греко-католицькому духовенству загалом³¹.

У контексті ЗУНР митрополит Шептицький абсолютно свідомо стає на захист прав українців, тобто своєї пастви, на їх політичний, суспільний і культурний розвиток. У своїх роздумах він дійшов висновку про те, що бути архієпископом, митрополитом Греко-

Католицької церкви означає бути не тільки релігійним лідером, але й виконувати обов'язки провідника в інших площинах життя українців, які не мали власної державності і власної традиційної еліти. Про це він у лютому 1923 року писав Апостольському візитаторові о. Джованні Дженоккі: «Для мене було принципом: їхнє право знайти в мені батька, який в міру своїх сил — підтримає їх у всіх правах, що їм належать, щоб встановити справедливість»³². І тут же про значення єпископів в ГКЦ: «...їхні єпископи були майже єдиними представниками нації і за законом, що має назву “закон заміщення”, єпископи у нас покликані до тих функцій і мають такий вплив, який де-інде мають світські провідники нації»³³. З таких міркувань митрополит Шептицький узявся відстоювати українську справу та права української громади в Галичині, бо вважав це своїм пастирським обов'язком.

Дещо інакше склалися його відносини та ставлення до урядів Наддніпрянської України. Так, у травні 1917 року Шептицький відвідав Київ, бо хотів особисто познайомитися з провідними діячами Центральної Ради. Він, звичайно, знав професора Михайла Грушевського — ще зі Львова. Однак останній підозрював митрополита в намаганні схилити до переходу в католицитво православних українців³⁴. Незважаючи на не дуже прихильне ставлення до митрополита керівництва Центральної Ради, Шептицький таки підтримував інтереси УНР на міжнародній арені. Так, у лютому 1918 року митрополит особисто виступив в Австрійському парламенті на підтримку такого тексту мирного порозуміння між УНР та Центральними державами в Брест-Литовську, за яким Холмщина мала б увійти до складу УНР³⁵. З парламентської трибуни митрополит Шептицький, котрий з огляду на свій сан був членом верхньої палати парламенту Австро-Угорщини, стверджував, що Холмщина є етнічною українською землею і тому повинна розглядатися міжнародними чинниками як складова української держави, а саме УНР³⁶.

У своїх контактах з діячами Центральної Ради митрополит хотів насамперед домогтися права вільного функціонування Греко-Католицької церкви, що була ліквідована царським урядом у Наддніпрянській Україні у 18–19 століттях. Однак не треба забувати, що митрополит Шептицький найважливішим завданням свого душпастирства вважав працю задля досягнення єдності Церкви Христової. Його ідеї стосовно цієї проблеми поступово набувають екуменічного, в теперішньому розумінні, звучання.

Значно більшого порозуміння митрополиту Шептицькому вдалося досягти з головою Директорії УНР Симоном Петлюрою. Деякі інші представники уряду Директорії УНР намагалися на офіційному рівні підтримувати ГКЦ. Так, у Кам'янці-Подільському під час перебування там уряду Директорії УНР було вирішено спорудити греко-католицьку церкву та монастир Св. Василя Великого разом з друкарнею. На цей проект навіть було виділено державні кошти³⁷.

Симон Петлюра був першим українським діячем, який намагався встановити дипломатичні відносини з Апостольським престолом. У лютому 1919 року Директорія УНР відрядила до Ватикану Надзвичайну дипломатичну місію. Очолити її С. Петлюра запросив графа Михайла Тишкевича, відомого католицького громадського діяча, художника, мецената, котрий був також відомий зі своїх українських переконань. Михайло Тишкевич був у приятельських стосунках з митрополитом Шептицьким, якого вважав своїм духовним наставником³⁸.

Прибувши до Рима, граф Тишкевич 20 травня 1919 року звернувся до кардинала — державного секретаря П'єтро Гаспаррі з офіційним листом, в якому від імені уряду УНР задекларував «шире бажання Директорії Української Республіки вступити в добрі стосунки зі Святим престолом, для того щоб покласти кінець російським переслідуванням на своїх землях і запровадити абсолютну релігійну толерантність». У цьому документі зазначалося про окреме положення Галичини. Констатовано, що Східна Галичина об'єдналася в єдину державу з Українською Народною Республікою, і уряд УНР буде всіляко захищати права Греко-Католицької церкви, а митрополит Львівський, який має титул митрополита Київського, буде мати резиденцію почергово в цих двох містах. Граф Тишкевич передає також прохання українського уряду винагородити кардинальським пурпуром митрополита графа Андрея Шептицького, мученика за віру, щоб відзначити його виняткові заслуги перед Церквою і народом³⁹. Цитата з цього офіційного звернення дипломата Директорії УНР ілюструє погляди С. Петлюри. Тишкевич, особа якого викликала неоднозначні враження серед дипломатів УНР, дуже активно працював у Ватикані, чому сприяли його особисті зв'язки та авторитет митрополита Шептицького, з яким він підтримував зв'язки⁴⁰.

Виразна позиція митрополита в час українсько-польського збройного протистояння викликала занепокоєння польських урядових кіл. Послідовний захист митрополитом прав української громади Галичини та його критика зловживань польської військової адміністрації краю викликала негативне ставлення до його особи у Польщі. Митрополитові чинили серйозні перешкоди, коли він повертався до Львова влітку 1923 року. А. Шептицького було затримано на кордоні, а оскільки він подорожував важкохворим, то його було поміщено під домашній арешт у лікарню. Тільки після зустрічі з президентом Польщі С. Войцеховським, під час якої митрополит запевнив у своїй лояльності до Польської держави, йому дозволили повернутися до Львова. Польський політичним елітам і звичайним обивателям, для котрих були зрозумілі засади польської етнічної нації та близькі патріотичні ідеали боротьби за незалежну і сильну Польщу, Шептицький видавався зрадником, ренегатом, що відрікається власної Вітчизни.

Митрополит Шептицький узявся відстоювати українську справу та права української громади в Галичині, бо вважав це своїм пастирським обов'язком. Перша світова війна, крах імперії Габсбургів, а згодом укра-

їнсько-польська війна стали складним випробуванням для нього. Він ніколи не зрікався своїх юнацьких поглядів на власне покликання служити примиренню й порозумінню між українцями і поляками. Власне про це своє покликання Шептицький сказав на засіданні провідників сеймових фракцій Галицького крайового сейму, що відбулося 26 січня 1914 року. Тоді, фактично допровадивши до українсько-польського порозуміння щодо виборчої реформи, він зауважив: «Від віків живемо разом у сім краю, де лучить нас звено спільних справ і спільних потреб та нещастя. Закиньмо боротьбу і положимо нині разом угольний камінь під будову розвою обох народів і красшої для цілого краю будуччини»⁴¹.

Таким чином ставлення А. Шептицького до української державності є важливою темою для розуміння мотиваційної складової його діяльності. Окрім того, наведені вище факти демонструють його послідовність у поглядах на питання політичної емансипації українців і його відданість у захисті прав українців до створення власної державності, до суверенного політичного життя.

¹ Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Документи і матеріали 1899–1944. Церква і суспільне питання / ред. А. Кравчук. — Л., 1999. — Т. 2, кн. 2. — С. 610.

² Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Документи і матеріали 1899–1944. Церква і суспільне питання / ред. А. Кравчук. — Л., 1998. — Т. 2, кн. 1. — С. 443.

³ Про заслання митрополита див.: A. McVay. A Prisoner for his People's Faith: Metropolitan Andrei Sheptytskyi's Detentions under Russia and Poland // Logos: A Journal of Eastern Christian Studies 50, no. 1-2 (2009), p. 13–54.

⁴ Діло. — 1918 — 4 листоп.

⁵ Центральний державний історичний архів у Львові (далі — ЦДІАЛ). — Ф. 408. — Оп. 1. — Спр. 574. — С. 6.

⁶ Archivio Segreto Vaticano (ASV). Nunziatura Varsavia. — Vol. 200. — F. 127–127–v; ASV. AAES, Russia. — Vol. 592.

⁷ Граф Михайло Тишкевич (1857–1930) в 1919 р. виконував обов'язки голови Надзвичайної дипломатичної місії УНР при Апостольському престолі, а в 1919–1920 рр. був головою української місії на Паризькій мирній конференції.

⁸ Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Документи і матеріали: 1899–1944. Церква і суспільне питання / ред. А. Кравчук. — Л., 1999. — Т. 2, кн. 2. — С. 669.

⁹ *Budurowycz B.* The Greek-Catholic Church in Galicia, 1914–1944 // Harvard Ukrainian Studies. Vol. XXVI, no. 1-4 (2002–2003). — P. 302.

¹⁰ З 1909 р. згідно з розпорядженням папи Пія X кожен католицький єпископ повинен був особисто складати звіт про стан справ у своїй дієцезії, тобто здійснювати візит ad limina (з лат. — до порогів Апостольського престолу) щоп'ять років. Через війну, ув'язнення в Росії, а потім українсько-польську війну Шептицький не зміг відвідати Рим у відповідний термін.

¹¹ *Див.: Pisuliński J.* Nie tylko Petlura. Kwestia ukraińska w polskiej polityce zagranicznej w latach 1918–1923. — Toruń, 2013. — S. 103–109, 388–390.

¹² ЦДІАЛ. — Ф. 358. — Оп. 1. — Спр. 7104. — Арк. 3.

¹³ *Хома І.* Апостольський престіл і Україна 1919–1922. — с. 3.

¹⁴ *Klachko M.* Podróż Metropolity Szeptyckiego do Zachodniej Europy i Ameryki w latach 1920–1923 // Metropolita Andrzej Szeptycki. Studia i materiały / red. A. Zięby. — Kraków, 1994. — S. 160–163.

¹⁵ Цікаво, що уряд ЗУНР видав митрополиту закордонний паспорт. 8 жовтня 1920 р. митрополит звернувся до Дирекції поліції у Львові з проханням видати йому паспорт для поїздки до Рима (Державний архів Львівської області (далі — ДАЛО). — Ф. 271. — Оп. 1. — Спр. 309. — Арк. 27). У грудні 1920 р. митрополит отримав польський паспорт, з яким ви-

- їхав до Рима разом з Ерменеджільдо Пеллегрінетті, співробітником Апостольської нунціатури у Варшаві. Шептицький мав також ватиканський паспорт, яким користувався під час поїздки до Бразилії та Аргентини як Апостольський візитатор для українських/русинських греко-католиків.
- ¹⁶ Klachko M. Podróż Metropolity Szeptyckiego do Zachodniej Europy i Ameryki w latach 1920–1923 // *Metropolita Andrzej Szeptycki. Studia i materialy.* — S. 162–163.
- ¹⁷ Archiwum Akt Nowych (далі — AAN), Ambasada PR w Paryżu. — Sygn. 227. — S.13.
- ¹⁸ З прем'єр-міністром Пуанкаре митрополит зустрівся по обіді 14 березня, коли справа Східної Галичини була вже розглянута і Шептицький з уст французького політика почув, що питання державно-правового статусу Східної Галичини вирішене остаточно. Див.: ASV, A.E.S., Russia. — Pos. 644. — Fasc. 27. — F. 19.
- ¹⁹ ASV, A.E.S., Polonia. — Pos. 22–23. — Fasc. 33. — F. 39.
- ²⁰ Archivio Storico OSBM. Set. 6. Vescovi 4. Sheptytskyi.
- ²¹ ДАЛО. — Ф. 271. — Оп. 1. — Спр. 309. — Арк. 4187.
- ²² AAN. MSZ. — Sygn. 5335A. — S. 219.
- ²³ Ibid.
- ²⁴ Телеграма з Відня за підписом «Кост», надіслана 5 березня 1923 р., була написана французькою мовою і містила такі слова: «Потребуємо негайно Вашу екселенцію в Парижі». Archivio Storico OSBM. Set. 6. Vescovi 4. Sheptytskyi.
- ²⁵ Див.: о. Казимира Б., Жан Й. Великий митрополит. — Едмонтон, 1954. — С. 15. Євген Петрушевич дуже трагічно переживав рішення Ради Амбасадорів і навіть був на грані вчинення самогубства, і о. Йосафат Жан клопотався перед митрополитом, котрий мав довгу розмову сам на сам з Є. Петрушевичем.
- ²⁶ Torzecki R., «Sheptyts'kyi and Polish Society» in *Morality and Reality.* — P. 84–85.
- ²⁷ AAN. MSZ. — Sygn. 5335A. — S. 160–161.
- ²⁸ Див.: ДАЛО. — Ф. 271. — Оп. 1. — Спр. 309. — Арк. 4221–4223, 4227, 4189–4190.
- ²⁹ AAN. MSZ. — Sygn. 5335A. — S. 160. Серед цих документів, що мали б компрометувати Шептицького в очах Римської курії, були меморіали уряду ЗУНР про адміністративний поділ Галичини, про санітарні умови в Галичині, про український університет тощо. Ці документи було зібрано для надання міжнародним чинникам у Парижі.
- ³⁰ AAN. MSZ. — Sygn. 5335A. — S.221. Польські дипломати утверджували, що митрополит мав 4 млн італійських лір.
- ³¹ ДАЛО. — Ф. 271. — Оп. 1. — Спр. 309. — Арк. 4225–4226.
- ³² Цитовано за вид.: Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Церква і суспільне питання. — Т. 2, кн. 2. — С. 725.
- ³³ Там само. — С.724.
- ³⁴ Грушевський М. Листи з-над Полтви / Михайло Грушевський. Твори в 50 т. — Л., 2002. — Т. 1. — С. 7, 148–149, 157–159.
- ³⁵ Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Документи і матеріали 1899–1944. Церква і суспільне питання / ред. А. Кравчук. — Л., 1999. — Т. 2, кн. 2. — С. 676.
- ³⁶ Там само.
- ³⁷ Hentosz L. Kanadyjski duchowny o. Jasafat Jean – ukraiński dyplomata // *Biuletyn Ukrainoznawczy.* # 6, 2000, s. 48–60.
- ³⁸ Детальніше про дипломатичну діяльність графа М. Тишкевича див.: Гентош Л. Дипломатичні контакти Української Народної Республіки з Апостольською столицею в 1919–1921 роках у контексті східної політики Римської курії // *Україна модерна.* — Л., 2000. — Чис. 4-5. — С. 163–187; Гентош Л. Листи Симона Петлюри до графа Михайла Тишкевича // *Україна модерна.* — Л., 1996. — Чис.1. — С. 157–172.
- ³⁹ Гентош Л. Ватикан та виклики модерності. Східноєвропейська політика папи Бенедикта XV та українсько-польський конфлікт в Галичині в 1914–1923 рр. — Л., 2006. — С. 292.
- ⁴⁰ Там само. — С. 291–299; Ії ж. Листи Симона Петлюри.
- ⁴¹ Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Церква і суспільне питання. — Т.2, кн. 2. — С. 773.

Liliana HENTOSH,
Candidate of Historical Sciences,
Research Fellow at
the Institute of Historical Research
of Ivan Franko National University of Lviv

**DIPLOMATIC VISIONS
OF METROPOLITAN ANDREI SHEPTYTSKYI
CONCERNING UKRAINIAN STATEHOOD
(1918–1923)**

Abstract. This article highlights the influence of World War I, the Ukrainian–Polish War and first post-war years on Metropolitan Andrei Sheptytskyi’s understanding of his national identity and meaningfulness of pastorship. He considered it his pastoral duty to work for the unity of Christ’s Church and defended the Ukrainian affair and rights of Ukrainian community in Galicia. The situation in the West Ukrainian People’s Republic, debates on the future of Eastern Galicia urged Metropolitan to active measures, which can be treated as diplomatic.

The author emphasizes that he was the most influential individual of those who overtly defended the interests of Ukrainian community in Galicia on the international stage, met with many influential politicians and highest officials of European countries and the USA. Despite the unfavorable attitude of the Central Council leaders to Metropolitan, Sheptytskyi advocated the interests of the Ukrainian People’s Republic in the international arena. The attitude of Andrei Sheptytskyi to Ukrainian statehood is an important factor in understanding the motivational component of his work. The above facts demonstrate his consistency in views on the issue of political emancipation of Ukrainians and the commitment to defending the rights of Ukrainians to create their own state and to sovereign political life.

Keywords: Galicia, Ukrainian community, Poland, the Ukrainian People’s Republic, the West Ukrainian People’s Republic.